

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะ เป็นการสรุปผลการวิจัย เรื่องปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ ตามลำดับดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหารฝ่าย วิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 72 คน จาก 36 โรงเรียน และหัวหน้ากลุ่มประสบการณ์ 5 กลุ่ม ตามโครงสร้างของหลักสูตร จำนวน 180 คน รวม 252 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับระดับของปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา ที่ครอบคลุมในเรื่อง กระบวนการบริหารงานวิชาการ หลักสูตรและ เอกสารประกอบหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน สื่อการสอนกิจกรรมเสริมหลักสูตร ห้องสมุด การนิเทศการศึกษาและการวัดและประเมินผลการศึกษา จำนวน 80 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการบริหารงานวิชาการ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้งหมดไปส่งและเก็บรวบรวมด้วยตนเอง แบบสอบถามส่งไป 252 ฉบับ ได้รับคืนเป็นฉบับที่สมบูรณ์ ที่ใช้ในการวิจัยได้ 232 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 92.06

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลสภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยใช้ค่า ความถี่และค่าร้อยละ ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาวิเคราะห์ โดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานส่วนข้อ เสนอแนะ เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการบริหาร งานวิชาการใช้การวิเคราะห์ เนื้อหาแล้วหาค่าความถี่

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จากการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏว่าผู้ตอบแบบ สอบถาม ทั้งกลุ่มผู้บริหารและหัวหน้ากลุ่มประสบการณ์ ส่วนใหญ่เป็นหญิงอายุระหว่าง 41-50 ปี มีวุฒิปริญญาตรี และดำรงตำแหน่งในปัจจุบันอยู่ในช่วง 1-5 ปี

2. ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลตามความคิด เห็นของผู้บริหารและหัวหน้ากลุ่มประสบการณ์เกี่ยวกับ ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร สรุปได้ดังนี้

2.1 ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา โดยส่วนรวมอยู่ใน ระดับน้อย เมื่อแยกพิจารณา เป็นรายกลุ่มปรากฏว่ากลุ่มผู้บริหาร เห็นว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด ส่วนหัวหน้ากลุ่มประสบการณ์เห็นว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนรวม เห็นว่า ปัญหาการบริหาร งานวิชาการที่ระบุไว้ 8 ด้าน มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด 3 ด้าน ส่วนอีก 5 ด้านอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่ม กลุ่มผู้บริหาร เห็นว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด 5 ด้าน ระดับน้อย 3 ด้าน ส่วนหัวหน้ากลุ่มประสบการณ์ เห็นว่ามีปัญหาในระดับน้อยที่สุด 3 ด้าน ระดับน้อย 5 ด้าน

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแต่ละด้าน ปรากฏว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม โดยส่วนรวม เห็นว่า ในจำนวนปัญหาที่ระบุไว้ 80 ข้อ มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด 32 ข้อ นอกนั้น เป็นปัญหาอยู่ในระดับน้อย

ยกเว้น 1 ข้อ คือ ครูมีภาระในการสอนมาก ทำให้ไม่มีเวลาว่างมาผลิตและเตรียมสื่อการสอน
ในวิชาที่ตนสอนได้ ซึ่งกลุ่มหัวหน้ากลุ่มประสบการณ์เห็นว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก

2.2 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของระดับปัญหาในแต่ละด้านพบว่า ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ย
สูงสุดในแต่ละด้านทั้ง 8 ด้าน ได้แก่

2.2.1 การจัดสรรงบประมาณให้แต่ละกลุ่มประสบการณ์ยังไม่สอดคล้อง
กับสภาพ และความต้องการที่จำเป็นของกลุ่มประสบการณ์นั้น ๆ

2.2.2 หนังสืออ่านประกอบหรือหนังสือค้นคว้าแต่ละกลุ่มประสบการณ์ไม่
เพียงพอกับจำนวนนักเรียนและครู

2.2.3 การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร นักเรียนไม่สามารถนำไป
ใช้ปฏิบัติในชีวิตจริง หลังจากที่เรียนจบหลักสูตรไปแล้ว

2.2.4 ครูมีภาระในการสอนมาก ทำให้ไม่มีเวลาว่างมาผลิตและเตรียม
สื่อการสอนในวิชาที่ตนสอนได้

2.2.5 ชุมชนยังไม่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรของโรงเรียน

2.2.6 งบประมาณมีจำกัด ไม่เพียงพอในการจัดหาหนังสือและเอกสาร
สำหรับการศึกษา ค้นคว้าของครูและนักเรียน

2.2.7 ขาดการวางแผนการปฏิบัติงานด้านการนิเทศการศึกษาอย่างเป็นระบบ

2.2.8 โรงเรียนไม่มีการวิเคราะห์ข้อสอบ เพื่อนำมาปรับปรุงและทำคลัง

ข้อสอบ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่องปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย
ได้ดังนี้

1. ปัญหาด้านกระบวนการบริหารงานวิชาการ จากผลการวิจัยพบว่า มีปัญหาอยู่
ในระดับน้อย แต่เมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่
การจัดสรรงบประมาณให้แต่ละกลุ่มประสบการณ์ยังไม่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการที่จำเป็น
ของกลุ่มประสบการณ์นั้น ๆ

ปัญหาดังกล่าว เนื่องมาจากข้อจำกัดทางงบประมาณที่โรงเรียนได้รับแต่ละปี เพราะการจัดสรรงบประมาณของทางราชการนั้น ส่วนใหญ่ต้องใช้จ่ายเป็นค่าเงินเดือนครูนอกจากนั้น ยังมีงบประมาณ ค่าใช้จ่ายด้านอื่น ๆ อีกได้แก่ ค่าใช้สอย ค่าตอบแทน ตลอดจนค่าสิ่งก่อสร้าง จึงเหลือ เป็นงบประมาณ เพื่อ เป็นค่าส่ง เสริมหรือพัฒนาคุณภาพการเรียน การสอน ซึ่งเป็นจำนวนค่อนข้างน้อยมาก ถึงแม้จะมีงบประมาณจำกัดแต่มีงบประมาณประเภทหนึ่งที่โรงเรียนได้รับเป็นประจำทุกปี คืองบประมาณประเภทค่าวัสดุ ซึ่งทางราชการจัดสรรให้เพื่อเป็นการสนับสนุนดำเนินงานของโรงเรียน โดยคำนวณจากยอดจำนวนนักเรียน เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาจัดสรรให้ งบประมาณดังกล่าว โรงเรียนสามารถนำไปจัดซื้อวัสดุต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในแต่ละปี ไม่ว่าจะเป็นวัสดุสำนักงาน หรือวัสดุฝึกประกอบการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนอุปกรณ์ต่าง ๆ ได้ แต่ก็ยังไม่เพียงพอกับความต้องการที่จำเป็นของโรงเรียนในแต่ละปีนอกจากงบประมาณประเภทค่าวัสดุ ก็จะมีงบประมาณสำหรับจัดซื้อ อุปกรณ์ประกอบหลักสูตร แต่ก็จัดซื้อเฉพาะอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่อยู่ในรายการที่ทางราชการกำหนดไว้เท่านั้น

ในการจัดสรรงบประมาณของโรงเรียนนั้นส่วนใหญ่โรงเรียนจะมอบหมายให้ครูหรือคณะครูที่มีความรู้ความเข้าใจหรือที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับในเรื่องการพัสดุ หรือการจัดซื้อ จัดจ้าง เป็นผู้รับผิดชอบ เช่น ผู้ช่วยผู้บริหาร เจ้าหน้าที่การเงิน เจ้าหน้าที่พัสดุ อาจจะมีหัวหน้าสายชั้น หัวหน้ากลุ่มประสบการณ์ มาร่วมพิจารณาบ้าง ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว ครูส่วนใหญ่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาจัดสรร ดังนั้นการจัดสรรงบประมาณของโรงเรียนบางครั้งจึงไม่สอดคล้องกับความต้องการ และสภาพปัญหาต่าง ๆ ของโรงเรียนได้

นอกจากนั้นการจัดทำโครงการวิชาการ ตามแผนงานวิชาการ ครูส่วนใหญ่ก็ไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนเท่าที่ควร ประกอบกับมีงบประมาณจำกัดในการสนับสนุน จึงทำให้การดำเนินงานด้านวิชาการไม่สามารถแก้ปัญหาปรับปรุงหรือพัฒนา งานวิชาการของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในเรื่องดังกล่าวสอดคล้องกับผลงานวิจัย ของวัฒนา สุวรรณโคตรย์ และ

ปัญหา แก้วกียูร พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารวิชาการที่เป็นปัญหามากที่สุดก็คืองบประมาณมีไม่เพียงพอ^{1,2}

2. ปัญหาด้านหลักสูตรและ เอกสารประกอบหลักสูตร จากผลการวิจัยพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด แต่เมื่อพิจารณาจากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่หนังสืออ่านประกอบ หรือหนังสือค้นคว้าแต่ละกลุ่มประสบการณ์ยังมีไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียนและครู

จากปัญหาดังกล่าวสาเหตุเนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางของหลักสูตรครูจะต้องส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ฝึกให้นักเรียนรู้จักค้นคว้าเพื่อตอบคำถามในประเด็นต่าง ๆ ในการฝึกตามแนวทางของหลักสูตรดังกล่าว โรงเรียนจะต้องมีหนังสือ หรือ เอกสารต่าง ๆ อย่างเพียงพอ กับจำนวนนักเรียน จากข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาด้านหลักสูตรและ เอกสารประกอบหลักสูตรและด้านห้องสมุด ของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เสนอแนะให้โรงเรียนจัดหา เอกสารหลักสูตรและหนังสือค้นคว้าแต่ละกลุ่มประสบการณ์ให้เพียงพอ กับจำนวนนักเรียนและครู แสดงว่าโรงเรียนยังขาดหนังสือและ เอกสาร เพื่อการศึกษาค้นคว้าอีกมาก ซึ่งในเรื่องดังกล่าวทำให้เป็นปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถ และมีทักษะในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จากผลการวิจัยของ สำเร็จ ยूरชัย พบว่า ปัญหาและอุปสรรคอย่างหนึ่งของงานวิชาการคือ โรงเรียนขาดแคลน เอกสารและตำราทางวิชาการ³ นอกจากนี้ จากการประเมินหลักสูตรและติดตามผลการใช้สื่อการเรียนของโรงเรียน

¹วัฒนา สุวรรณโคตรย์ "ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร," หน้า 111.

²ปัญญา แก้วกียูร, "ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังด้านวิชาการของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุพรรณบุรี," หน้า 54-57.

³สำเร็จ ยूरชัย, "ความคิดเห็นของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด เกี่ยวกับงานวิชาการ," หน้า จ.

ประถมศึกษาทั่วประเทศของกรมวิชาการ พบว่า นักเรียนยังขาดแคลนหนังสือ เสริมสำหรับศึกษา ค้นคว้า และ เสริมการเรียนรู้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรอยู่มาก⁴

จากความขาดแคลนหนังสืออ่านประกอบดังกล่าว ส่วนหนึ่งมาจากข้อจำกัดทางงบประมาณของโรงเรียน โรงเรียนไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อการจัดซื้อหนังสือดังกล่าว ได้อย่างเพียงพอ ประกอบกับจำนวนนักเรียนในแต่ละโรงเรียนมีจำนวนมาก ความจำเป็นและความต้องการใช้หนังสือดังกล่าวก็มีมากเพิ่มขึ้นด้วย แต่อย่างไรก็ตามโรงเรียนได้แก้ปัญหาโดยประสานงานกับบรรณารักษ์ห้องสมุด เพื่อให้พิจารณาจัดซื้อหนังสือดังกล่าวบ้าง ตามกำลังงบประมาณที่โรงเรียนจะได้รับแต่ละปี

ในส่วนของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ดำเนินการแก้ปัญหาในเรื่องขาดแคลนหนังสือสำหรับศึกษาค้นคว้า โดยได้จัดตั้งห้องสมุดขึ้นในโรงเรียนที่เป็นที่ทำการของกลุ่มก่อน เพราะสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ดำเนินการด้านวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาในรูปของกลุ่มโรงเรียน และ เมื่อจัดห้องสมุดในโรงเรียนที่เป็นที่ทำการของกลุ่มแล้ว โรงเรียนนั้นก็ให้บริการโรงเรียนทุกโรงเรียนในกลุ่มได้ ซึ่งได้เริ่มดำเนินการในเรื่องนี้ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2525 และจะดำเนินการต่อเนื่องไป จนถึงปีงบประมาณ 2529 คาดว่าเมื่อถึงปีงบประมาณ 2529 ทุกกลุ่มโรงเรียนก็จะมีห้องสมุดประจำกลุ่ม⁵ และตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ตั้งเป้าหมายไว้ว่า จะจัดให้มีห้องสมุดที่ได้มาตรฐานครบทุกโรงเรียนภายในปี 2534⁶ ดังนั้นในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ปัญหาเรื่องขาด

⁴ วิชัย วงษ์ใหญ่, "บทบาทของสถาบันฝึกหัดครูกับการใช้หลักสูตรประถมศึกษา" สารพัฒนาหลักสูตร 37 (เมษายน 2528) : 10-11

⁵ สายหยุด จำปาทอง, "ห้องสมุดกับการพัฒนาการเรียนการสอน," มิตรครู 2 (มกราคม 2526) : 46.

⁶ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สรุปแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ระดับก่อนประถมศึกษา และประถมศึกษา (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2529), หน้า 4.

แคลนหนังสือสำหรับศึกษา ค้นคว้าของครูและนักเรียน น่าจะลดลงได้ อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติ อาจจะมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดระบบบริการหนังสือให้แก่โรงเรียนภายในกลุ่ม ตลอดจนหาผู้รับผิดชอบ เพื่อดูแลหนังสือหรือ เอกสาร เหล่านี้

๓. ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน จากผลการวิจัยพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย แต่เมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร นักเรียนไม่สามารถ นำไปใช้ปฏิบัติในชีวิตจริง หลังจากที่เรียนจบหลักสูตรไปแล้ว

ตามประเด็นดังกล่าว เนื่องจากครูผู้สอนส่วนใหญ่ ยังไม่เปลี่ยนพฤติกรรมการสอนให้สอดคล้องกับแนวทางของหลักสูตร ยังคงใช้วิธีสอน และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดตัวผู้สอน เป็นหลักซึ่งในเรื่องดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สนิท เทง้าสุทธิ พบว่า ปัญหาอย่างหนึ่งที่โรงเรียนประถมศึกษาประสบอยู่ในระดับสูง คือ ครูยังไม่เปลี่ยนพฤติกรรมการสอนที่เอื้อต่อแนวทางของหลักสูตร⁷ นอกจากนี้ ครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังขาดความกระตือรือร้น หรือความพยายามที่จะปรับหรือ เปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของตนให้เหมาะสม ทั้ง ๆ ที่โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่ในส่วนกลาง อยู่ใกล้แหล่งวิทยาการต่าง ๆ มากมาย แต่ก็ยังขาดความกระตือรือร้นที่จะปรับปรุงหรือพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตน จากการผลการวิจัยของ ประเสริฐ ชวงษ์ พบว่า ปัญหาที่ครูใหญ่ประสบในระดับความถี่สูงในการบริหารงานวิชาการ นอกจากครูยังไม่เข้าใจหลักสูตรแล้ว ครูยังไม่กระตือรือร้นที่จะปรับปรุงตนเองอีกด้วย⁸

นอกจากนั้น จากการที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีนโยบายเร่งรัดคุณภาพการศึกษามาตั้งแต่ปีการศึกษา 2527 และจัดให้มีการประเมินคุณภาพนักเรียนแต่ละปี นำผลที่ได้จากการประเมินมาจัดอันดับคุณภาพ เปรียบเทียบในระดับจังหวัด เป็นประเด็นหนึ่งที่ทำให้ครูต้อง เปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ไม่สอดคล้องกับแนวทางของหลักสูตร กล่าวคือ การสอนของครู จะ เน้นหนักทางด้านความรู้ความคิดมาก เกินไป จนละเลย หรือไม่มีเวลาเพียงพอ

⁷ สนิท เทง้าสุทธิ, "ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด," หน้า 123.

⁸ ประเสริฐ ชวงษ์, "ปัญหาการบริหารงานวิชาการของครูใหญ่ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด," หน้า 67.

ที่จะ เน้นการฝึกภาคปฏิบัติและด้านการฝึกฝนอบรมบ่มนิสัยให้ เป็นคนที่มีลักษณะสมบูรณ์ ทั้งนี้ เพื่อให้ ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนของโรงเรียน อยู่ใน เกณฑ์และ เป้าหมายของจังหวัดที่ได้กำหนดไว้ ดังนั้น ลักษณะการจัดการ เรียนการสอนของครูจึง เป็นการ เน้น เฉพาะด้าน คือ ด้านความรู้มาก เกินไป จนละ เลຍการ เน้นภาคปฏิบัติควบคู่กัน

4. ปัญหาด้านสื่อการสอน จากผลการวิจัยพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย แต่เมื่อ ทิศารณา จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ครูมีภาระในการสอนมาก ทำให้ไม่มีเวลาว่างมาผลิตและ เตรียมสื่อการสอนในวิชาที่ตนสอนได้

การที่ครูมีภาระในการสอนมาก ทำให้ไม่มีเวลาว่างมาผลิตสื่อ เนื่องจากสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดให้ครูคนหนึ่งมีชั่วโมงสอนสัปดาห์ละ ไม่น้อยกว่า 20 ชั่วโมง⁹ ซึ่งในทางปฏิบัติ โรงเรียนได้จัดชั่วโมงสอนให้ครูใกล้เคียงกับที่ทางการกำหนด กล่าวคือ จะมีชั่วโมงสอนประมาณ 18-22 ชั่วโมงต่อสัปดาห์นอกจากงานสอนที่ครูจะต้องปฏิบัติ ดังกล่าวแล้ว โรงเรียนยังมีงานอื่น ๆ มอบหมายให้ครูช่วยปฏิบัติด้วย เช่น เป็นเจ้าหน้าที่ช่วย งานด้านกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น งานโครงการอาหารกลางวัน งานสหกรณ์ของ โรงเรียนงานแนะแนว งานสุขภาพอนามัย งานชุมนุม หรือกิจกรรมทางวิชาการ งานธุรการ การเงิน ตลอดจนงานพิเศษต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ซึ่งงานดังกล่าว โรงเรียน จำเป็นต้องให้ครูช่วยหรือดำเนินการด้วย

นอกจากนั้นสภาพสังคมของครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร มีลักษณะพิเศษ กล่าวคือ มีวิถีการดำเนินชีวิตเป็นแบบสังคมเมือง ครูต้องต่อสู้ ต้านรบกับวิถีการดำเนินชีวิตค่อนข้างสูง เวลาส่วนใหญ่นอกจากจะใช้ปฏิบัติงานในหน้าที่แล้ว ครูต้อง ใช้เวลาค่อนข้างมากในการ เดินทางไปโรงเรียนและ เดินทางกลับบ้าน ฉะนั้นในวันหนึ่ง ๆ เมื่อหมด เวลาปฏิบัติหน้าที่การทำงานแล้ว ครูต้องรีบ เดินทาง เพื่อกลับบ้าน ดังนั้นครูส่วนใหญ่จึงไม่ค่อยมีเวลาว่าง สำหรับผลิตสื่อและ เตรียมสื่อการสอนในวิชาของตน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พนม อินวกุล

⁹ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, คู่มือบริหารงานวิชาการ, หน้า 16.

พบว่า ปัญหาสำคัญในการใช้สื่อการสอนของครูนอกจากขาดงบประมาณ สำหรับผลิตสื่อแล้ว ครู
ไม่มีเวลาในการผลิตสื่อด้วย¹⁰

5. ปัญหาด้านกิจกรรม เสริมหลักสูตร จากผลการวิจัยพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย
แต่เมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ชุมชนยังไม่มีส่วนร่วม
ในการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรของโรงเรียน

ในการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรของโรงเรียนนั้น นอกจากโรงเรียนจะต้องได้รับความ
ร่วมมือ จากคณะครูและนักเรียนแล้ว บางครั้งโรงเรียนจะต้องได้รับความร่วมมือจากชุมชนด้วย จึง
จะทำให้การจัดกิจกรรมของโรงเรียนดำเนินไปด้วยดี มีประสิทธิภาพ เพราะกิจกรรมบางอย่าง
ของโรงเรียน ต้องใช้งบประมาณ บุคลากร วิทยากร หรือทรัพยากรต่าง ๆ ในท้องถิ่น เข้ามามี
ส่วนร่วมด้วย แต่ในปัจจุบันโรงเรียนได้ดำเนินการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร โดยให้ชุมชนเข้ามา
มีส่วนร่วมยังปฏิบัติได้น้อยจากรายงานการประเมินมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา ปีการศึกษา 2527
พบว่า โรงเรียนประถมศึกษา ที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ไม่ผ่าน
เกณฑ์ประเมินมาตรฐานของงานวิชาการในส่วนใหญ่ที่ให้ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม
ของโรงเรียนคือ โรงเรียนไม่ได้เชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่นักเรียนในเรื่องต่าง ๆ เช่น ความรู้
เกี่ยวกับการใช้สินค้าไทย โฆษของยาเสพติด การใช้เครื่องอุปโภคบริโภค อาชีพต่าง ๆ ในท้องถิ่น
การนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ การพานักเรียนไปทัศนศึกษาตลอดจนการพานักเรียนไปดูบ้านที่จัดไว้
อย่างเป็นระเบียบ¹¹ จากที่ได้กล่าวมาแล้วแสดงให้เห็นว่า ถึงแม้โรงเรียนประถมศึกษาที่สังกัดสำนักงาน

¹⁰พนม อินวกุล, "สภาพความต้องการในการใช้สื่อการสอนของครูในโรงเรียนประถม
ศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร." (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์
โสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528), หน้า ๑.

¹¹สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร, "รายงานการประเมินมาตรฐานโรงเรียน
ประถมศึกษา ปีการศึกษา 2527" (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร,
2527), หน้า 30-33. (อัดสำเนา)

การประชุมศึกษากรุงเทพมหานคร จะตั้งอยู่ใกล้แหล่งวิทยาการดังกล่าวอย่างครบครัน แต่โรงเรียนส่วนใหญ่ก็ยังไม่ใช้แหล่งวิทยาการดังกล่าวมาแล้วให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาให้มากที่สุด

นอกจากนั้นจากการที่โรงเรียนตั้งอยู่ในชุมชน เขตเมือง สภาพเศรษฐกิจและสังคมมีลักษณะเฉพาะแตกต่างไปจากโรงเรียนประถมศึกษาอื่น ๆ ผู้ปกครองส่วนใหญ่จึงไม่มีเวลาไปร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เพราะต้องใช้เวลาประกอบอาชีพ ทำมาหากิน การจัดกิจกรรมของโรงเรียนบางครั้งจึงมีผู้ปกครองไปมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย เว้นแต่ จะมีกิจกรรมสำคัญ ๆ เท่านั้น ที่ชุมชนจะเข้าไปมีส่วนร่วม แต่ส่วนใหญ่จะไปในฐานะ เป็นผู้รับเชิญจากทางโรงเรียน เท่านั้น

6. ปัญหาด้านห้องสมุด จากผลการวิจัยพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย แต่เมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ งบประมาณมีจำกัด ไม่เพียงพอในการจัดหาหนังสือ สำหรับศึกษาค้นคว้าของครูและนักเรียน

ปัญหาดังกล่าว เป็นข้อจำกัดทางงบประมาณซึ่งได้อภิปรายมาแล้วอย่างไรก็ตาม ตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ระดับก่อนประถมศึกษา และประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้ตั้งเป้าหมายไว้ว่า จะจัดให้มีห้องสมุดที่ได้มาตรฐานครบทุกโรงเรียนภายในปี 2534 ซึ่งในช่วงระยะเวลาดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้จัดสรรงบประมาณเพื่อให้โรงเรียนดำเนินการจัดซื้อหนังสือ เข้าห้องสมุด เป็นประจำทุกปีไป ปัญหาเรื่องขาดแคลนงบประมาณเพื่อการจัดซื้อหนังสือ เข้าห้องสมุด คงจะผ่อนคลายเป็นไปได้

7. ปัญหาด้านการนิเทศการศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด แต่เมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ขาดการวางแผนการปฏิบัติงานด้านการนิเทศการศึกษาอย่างเป็นระบบ

จากปัญหาดังกล่าว เนื่องจากสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครมีนโยบายให้โรงเรียนจัดดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนกันเอง ฉะนั้นจึง เป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะต้องดำเนินการเรื่องดังกล่าว ในแต่ละโรงเรียนผู้ที่มีบทบาทและทำหน้าที่ด้านการนิเทศการศึกษา ส่วนใหญ่จะเป็นผู้บริหารผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าสายชั้น และหัวหน้ากลุ่มประสบการณ์หรือครูคนใดคนหนึ่งแล้วแต่จะ ได้รับมอบหมาย ซึ่งแต่ละโรงเรียนอาจจะไม่เหมือนกันขึ้นอยู่กับสภาพและลักษณะของแต่ละโรงเรียน

เป็นสำคัญ การวางแผนการนิเทศการกำหนดจุดมุ่งหมาย การนิเทศ ตลอดจนการกำหนดกิจกรรม เพื่อการนิเทศ ไม่ได้กำหนดหรือจัดทำไว้ให้แน่นอน ส่วนใหญ่ผู้มีหน้าที่นิเทศจะดำเนินการนิเทศก็ ต่อเมื่อมีความจำเป็นจริง ๆ เท่านั้น เช่น ติดตามแผนงานหรือโครงการพิเศษจากหน่วยงานภายนอก ที่กำหนดให้โรงเรียนดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งให้แล้วเสร็จ ครั้นเมื่อแผนงานหรือโครงการ สิ้นสุด หรือสำเร็จ บทบาททางด้านนิเทศของผู้มีหน้าที่ก็จะหยุดชะงักไปด้วยโดยทั่วไปครูจะให้ความสำคัญแก่บทบาทด้านการนิเทศเฉพาะผู้บริหารหรือผู้ช่วยผู้บริหาร เท่านั้น ส่วนผู้ที่ทำหน้าที่จะต้องนิเทศ ในตำแหน่งอื่น ๆ ครูยังให้การยอมรับกันน้อย ทั้งนี้อาจเป็น เพราะผู้ที่ทำหน้าที่ด้านนิเทศยังไม่มี ความมั่นใจในตัวเองขาดความรู้ความสามารถ เลยทำให้ครูขาดการยอมรับนับถือก็เป็นได้ จาก เอกสารรายงานผลการสัมมนา เรื่องการนิเทศการศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้หลักสูตรใน โรงเรียน โดยนิสิตปริญญาโทสาขาวิชานิเทศการศึกษา และพัฒนาหลักสูตร ได้สรุปประเด็นปัญหาที่ สำคัญ ๆ ของการนิเทศภายในในด้านบุคลากร ว่าขาดบุคลากรที่จะทำหน้าที่นิเทศภายในโรงเรียน และบุคลากรในโรงเรียน : ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน¹²

จากปัญหาดังกล่าว เมื่อวิเคราะห์แล้วพบว่าส่วนใหญ่เป็นปัญหาที่เกิดจากบุคลากร ซึ่ง ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างแท้จริงจึงเป็นผลทำให้ การทำงานด้านนี้ไม่ค่อยถูกต้อง และทำงานไม่เป็นระบบ

๘. ปัญหาด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า มีปัญหาอยู่ใน ระดับน้อยที่สุด แต่เมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ โรงเรียนไม่มีการวิเคราะห์ข้อสอบ เพื่อนำมาปรับปรุงและทำคลังข้อสอบ

ปัญหาดังกล่าว เนื่องมาจากกระบวนการวิเคราะห์ข้อสอบ เป็นเรื่องค่อนข้างยุ่งยาก ครูจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของการวัดผลและประเมินผลเป็นอย่างดี โดยเฉพาะ ต้องมีความรู้ความสามารถในการสร้างเครื่องมือวัดผล มีความรู้ ความเข้าใจว่า เครื่องมือวัดผล

¹² นิสิตปริญญาโท สาขาวิชานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร, การนิเทศเพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพการใช้หลักสูตรในโรงเรียน, เอกสารประกอบการสัมมนา วิชาปฏิบัติการณ์นิเทศ การศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526. หน้า 43-44.

ที่มีคุณภาพนั้น เป็นอย่างไร และประการสำคัญต้องมีความรู้ความเข้าใจทางด้านสถิติพอสมควร ส่วนใหญ่แล้วแต่ละโรงเรียนมีครูที่มีคุณสมบัติดังกล่าวน้อยมาก หรือบางโรงเรียนไม่มีครู เหล่านี้เลย ดังนั้นการวิเคราะห์ข้อสอบส่วนใหญ่แล้วจะจัดทำในระดับกลุ่มโรงเรียน ยังไม่สามารถดำเนินการวิเคราะห์ได้ในระดับโรงเรียน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. โรงเรียนควรมีโครงการหรือแผนการดำเนินงานทางงบประมาณอย่างแน่ชัด โครงการหรือแผนงานดังกล่าวไม่ควรมุ่งหวังจากงบประมาณแผ่นดินแต่อย่างเดียว ควรวางแผนหรือหาวิธีการหาแหล่งสนับสนุนจากภายนอก เช่น การให้ชุมชน เข้ามามีส่วนสนับสนุนหรือช่วยเหลือ เป็นต้น
2. ในการจัดทำแผนหรือโครงการวิชาการประจำปีควรให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดทำด้วย เพราะจะได้ทราบข้อมูล สภาพปัญหาและความต้องการตลอดจนความคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา นอกจากนั้นควรให้ครูมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ และปฏิบัติตามแผนงานหรือโครงการต่าง ๆ ตามความรู้ ความสามารถ ของครูแต่ละคนด้วย
3. การจัดหาเอกสารประกอบหลักสูตรตลอดจนหนังสือค้นคว้าประกอบวิชาต่าง ๆ ให้เพียงพอแก่นักเรียนและครูนั้น โรงเรียนควรขอความร่วมมือจากสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร เพื่อดำเนินการจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อให้ นอกจากนั้นโรงเรียนควรมีโครงการขอความช่วยเหลือ จากชุมชน หน่วยงาน หรือสถาบันต่าง ๆ ด้วย เช่น สถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา สำนักพิมพ์ มูลนิธิ สมาคม ห้องสมุดตลอดจนจากผู้ปกครองนักเรียน หรืออาจจัดกิจกรรมพิเศษร่วมกับชุมชน เพื่อหาทุนในการจัดซื้อหรือจัดหาเอกสารหรือหนังสือดังกล่าวได้
4. ควรจัดให้มีการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ตามแนวทางของหลักสูตร เป็นระยะ ๆ แต่วิธีการอบรมจะต้องเน้นให้ครูเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนให้สอดคล้อง หรือเอื้อต่อแนวทางของหลักสูตรให้ได้ นอกจากนั้นผู้บริหารโรงเรียนควรมีการติดตามผลประเมินผล การจัดการเรียนการสอนของครูอย่างใกล้ชิด และสม่ำเสมอ
5. ควรมีการวิเคราะห์อัตราค่าจ้างของครูทุกโรงเรียน เพื่อหาจำนวนครูที่ขาดและเกิน ของแต่ละโรงเรียน แล้วกระจายอัตราค่าจ้างของครูไปตามโรงเรียนต่าง ๆ ให้เหมาะสม โดยยึดตามเกณฑ์มาตรฐานอัตราค่าจ้างของครูอย่างเคร่งครัด
6. ควรใช้แหล่งวิชาการ หรือทรัพยากรที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่นมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน หรือกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้มากขึ้น เช่น การเชิญบุคคล

ที่มีความรู้ ความสามารถในด้านต่าง ๆ มาเป็นวิทยากร เช่น มาให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้สินค้าไทย โทษของยาเสพติดการใช้เครื่องอุปโภค บริโภค อาชีพต่าง ๆ ในท้องถิ่น ตลอดจนความรู้ทาง วิชาการตามกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ นอกจากนั้นควรมักเรียนไปทัศนศึกษาตามแหล่งวิทยาการ หรือแหล่งทรัพยากรต่าง ๆ ในท้องถิ่น เป็นต้น

7. ควรจัดทำแผนหรือโครงการเพื่อการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ โดยให้ครูมีส่วนร่วม ในการจัดทำด้วย มีการกำหนดจุดมุ่งหมายแนวทาง บุคคลากรที่รับผิดชอบ วิธีการนิเทศ ตลอดจน วิธีการติดตามผลประเมินผลให้คณะครูทราบอย่างแน่ชัด

8. ควรจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อสอบ โดยเลือก จัดทำเฉพาะรายวิชาที่มีปัญหา หรือมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงหรือพัฒนาเท่านั้น

9. ผู้บริหารควรรู้แผน เป็น เครื่องมือในการปฏิบัติงาน ตลอดจนการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการบริหารงานวิชาการทุก ๆ ด้าน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัย เรื่องปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาที่สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดต่าง ๆ แต่ใช้วิธีการสัมภาษณ์ และวิเคราะห์เอกสาร เพื่อให้ได้ข้อมูลใน แนวลึก รวมทั้งสาเหตุของปัญหา ซึ่งจะนำไปสู่การได้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา ทั้งนี้ เพื่อเป็น แนวทางในการปรับปรุงหรือพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยุวิทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย